

28.11.2017

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: STM/2645/2017

Lausunto tupakkatyöryhmän toimeksiannon toteuttamisesta

Tupakkalain tavoite saada väestön tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö loppumaan vuoteen 2030 mennessä on kansanterveyden kannalta erittäin tärkeä. Sen saavuttaminen vaatii jatkuvaa valppautta ja toimenpiteitä. Suomen Syöpäyhdistys ry kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksensä tarvittavista lainsäädännöllisistä ja muista toimenpiteistä, joilla tämä tavoite voitaisiin saavuttaa. Tässä lausutun lisäksi Suomen Syöpäyhdistys viittaa aiemmin 15.8. otsikolla ”Suomen huolestuttava nuuskatilanne” lähettämäänsä muistioon (liite 1).

Suomen Syöpäyhdistyksen näkemyksen mukaan **seuraavat lainsäädännölliset toimet ovat välttämättömiä:**

1. Suomen tulee siirtyä tuotemerkittämiin tupakka- ja nikotiinipakkauksiin. Säädösten tulee kattaa myös nuuska, muut tupakkatuotteet ja sähkösavukkeet sekä uudet ei-lääkkeelliset nikotiinituotteet.
2. Nuuskan laittoman maahantuonnin ja laittoman maan sisäisen kaupan kitkemiseksi sekä erityisesti nuorten suojaamiseksi tulisi lainsäädäntöön tehdä seuraavat muutokset:
 - a. Matkustajille sallittu nuuskan maahantuonti henkilökohtaiseen käyttöön tulisi pikaisesti rajoittaa korkeintaan 500 grammaan ja korkeintaan 30 rasiaan. Määrää tulee ajan kuluessa asteittain pienentää.
 - b. Matkustajien henkilökohtaiseen käyttöön tuotavalle nuuskalle tulisi määrittää korkein sallittu nikotiinipitoisuus sekä rajoittaa tuonti vain sellaisiin nuuskatuotteisiin, joissa ei ole tunnusomaisia makuja tai hajuja.
 - c. Laivanvarustajille tulee asettaa selkeä velvoite valvoa, ettei laivoilta myydä matkustajille enempää nuuskaa kuin, mitä matkustaja saa tuoda maahan. On selvää, että nykyisen lain perusteluissa mainittu laivanvarustajien antama lupaus ei ole riittä asian hoitamiseksi. Laivoilla myytävien tupakka- ja nikotiinituotteiden määrät sekä tullin tekemät myynninvalvontaa koskevat raportit tulisi määrätä julkisiksi.
3. Matkustajatuonnin määrälliset rajat (§67) tulisi määrittää EU-määräysten (direktiivi 2007/74/ artikla 8) minimimäärän mukaisesti nykyisen maksimimäärän sijasta.
4. Lainsäädännössä tulee varautua uusiin tupakka- ja nikotiinituotteisiin, mukaan lukien ´heat not burn´ -tuotteet, niiden saamiseksi nopeasti säätelyn piiriin.

5. Erityistä huomiota on kiinnitettävä alaikäisten suojelemiseen itse tuotteiden käytöltä kuin myös passiiviselta tupakoinnilta. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi tulisi lakiin tehdä seuraavia tiukennuksia:
 - a. Tupakka- ja nikotiinituotteiden myyntikielto tulee ulottaa koskemaan lasten ja nuorten ympäristöjen välitöntä läheisyyttä itse päiväkotien ja oppilaitosten omien tilojen lisäksi.
 - b. Ammatillisten oppilaitosten osalta tulee selvittää, miten § 74 säädökset ammatillisen koulutuksen osalta ovat sovellettavissa opetuksen siirtyessä yhä enemmän työpaikoille eli millaisin säädöksin ja niiden toimeenpanoin oppilaille turvataan nikotiinittomat oppimisympäristöt opetuksen siirtyessä enenevässä määrin pois oppilaitosten omista tiloista.
 - c. Koska autoissa tupakansavun pitoisuudet nousevat helposti erityisen korkeiksi oli tupakkalakiin 249/2016 § 74 tehty lisäys, joka kielsi autotupakoinnin, kun kyydissä on alle 15-vuotias, tarpeen. Kielto tulisi jatkossa ulottaa suojaamaan kaikkia alaikäisiä eli tupakointi tulisi kieltää, jos kyydissä on alle 18-vuotias lapsi.
6. Tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön lopettamisen tuen tulee kuulua sote-palveluiden palveluvalikoimaan niin, että laadukasta tukea on saatavilla sitä tarvitseville matalalla kynnyksellä ilman saatavuuden tai asiakasmaksujen tuomaa rajoitetta. Tupakka- ja nikotiinituotteista kysyminen ja käytön lopettamiseen liittyvä palveluohjaus tulisi kuulua osaksi kaikkea sote-palvelua, erityisesti ehkäisyneuvoloiden ja perhevalmennuksen palveluihin.

Seuraavien säädösten tämänhetkinen selkeys ja riittävyys tulisi pikaisesti selvittää sekä tehdä selvitysten mahdollisesti edellyttämät muutokset säädöksiin.

1. Sähkösavukeneiteiden osalta tulee selvittää, miten sähkösavukeneiteitä ja -laitteita tällä hetkellä hankitaan ja miten esimerkiksi nettikauppa-kieltoa ja matkustajatuonnin rajoituksia valvotaan. Suomen Syöpäyhdistyksellä on käynnissä alustava selvitys sähkösavukkeiden tämän hetkisistä myyntikäytännöistä, jonka tuloksista tiedotamme vuoden 2018 alussa ja jotka saattavat osaltaan indikoida muutostarpeita säädöksiin ja niiden valvontaa.
2. Tulisi selvittää, miten autotupakointikieltoa alle 15-vuotiaan ollessa kyydissä on valvottu esimerkiksi yleisen liikennevalvonnan yhteydessä sekä myös arvioida, miten valvontaa voitaisiin tehostaa.
3. Lehtitietojen mukaan § 79 asuntoyhteisöjä koskevien tupakointikieltojen toimeenpano on hidasta hakemusten ruuhkaannuttua kuntien viranomaisten käsittelyssä. Tulisi selvittää, miten suuri ongelma tämä on, ja miten prosessia voitaisiin yksinkertaistaa ja nopeuttaa. Lisäksi myös yksittäisen asukkaan tulisi voida hakea tupakointikieltoa, mikäli asunto-osaakeyhtiö ei hakemusta pyynnöstä huolimatta sitä tee.
4. Jotta tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö loppuisi, tulisi selvittää, olisiko syntymävuosi-perusteinen myyntirajoitus tarkoituksenmukainen ikäperusteisen rajoituksen sijasta.

Muut tarpeelliset toimenpiteet tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön loppumiseksi vuoteen 2030 mennessä

1. Korottaa johdonmukaisesti ja toistuvasti tupakka- ja nikotiinituotteiden sekä sähkösavukelaitteiden veroa.
2. Varmistaa Valviran ja Aluehallintovirastojen resurssit lakisääteisten tupakka- ja nikotiinituotteiden valvontaan liittyvien tehtävien hoitamiseksi.
3. Varmistaa tupakka- ja nikotiinituotteisiin liittyvän tutkimuksen resurssit – koskien paitsi eri tuotteiden käyttöä ja niitä koskevia asenteita ja niistä aiheutuvia haittoja – myös uusia tuotteita ja niiden ympärillä rakennettavia ”haittojen ehkäisy”-strategioita sekä lisäksi tupakkalain, sen toimeenpanon ja valvonnan seuranta tutkimusta.
4. Varmistaa kansanterveysjärjestöjen resurssit edistää tupakkalain käytännön toimeenpanoa, erityisesti koskien kansalaisten informoimista ja nikotiinittomien ympäristöjen sekä tuotteiden käytön lopettamisen tuen käytännön toimeenpanon edistämistä.
5. Tupakka- ja nikotiinituotteita koskevien säädösten toimeenpanon ja valvonnan varmistamiseksi tulisi sektorien välisellä yhteistyöllä varmistaa:
 - a. Tullin mahdollisuudet valvoa tupakka- ja nikotiinituotteiden laitonta maahantuontia sekä varmistaa, että valvontaa priorisoidaan riittävästi, erityisesti koskien savukkeiden salakuljetusta itärajan ja satamien kautta sekä nuuskan salakuljetusta länsirajan ja satamien kautta.
 - b. Poliisin mahdollisuudet ja käytännön toiminta tupakka- ja nikotiinituotteiden laittomaan kauppaan puuttumiseksi, erityisesti nuuskan ja savukkeiden osalta.
 - c. Riittävät toimintatavat puolustusvoimien vaikutuspiirissä kytevän nuuskan laittoman kaupan tai luovuttamisen kitkemiseksi.
 - d. Selvittää, miten tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön näkyminen elokuvissa ja kulttuuritapahtumissa tulisi vaikuttaa elokuvien ja tapahtumien ikärajoihin sekä mahdollisesti myös käytettävissä oleviin julkisiin tukiin.
6. Pohtia muita kuin tupakka-, nikotiini- sekä alkoholituotteiden verovapaaseen myyntiin perustuvia tapoja turvata Suomen lipun alla purjehtivien alusten elinvoimaisuus.

Seuranta- ja arviointijärjestelmät

1. Keskeisintä on turvata tarvittavien seuranta- ja arviointijärjestelmien resurssit.
2. Näiden järjestelmien tulee kattaa seuraavat asiakokonaisuudet:
 - a. Eri tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö eri väestöryhmissä sekä käyttöön liittyvät asenteet ja näiden muutokset ajan kuluessa.
 - b. Tupakka- ja nikotiinituotteiden laadun, myynnin ja markkinoinnin valvonta.

Syöpäjärjestöt

- c. Tupakkalain ja muiden nikotiini- ja tupakkatuotteisiin liittyvien säädösten toimeenpanon ja valvonnan seuraaminen.
- d. Nikotiinittomien ympäristöjen kehitys.
- e. Tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön lopettamisen tuen kattavuus, laatu ja käytännön saatavuus sekä käyttäjäkokemukset.
- f. Uusien tupakka- ja nikotiinituotteiden tuleminen markkinoille.

Suomen Syöpäyhdistys ry

Sakari Karjalainen
pääsihteeri, LT, dosentti

Eeva Ollila
ylilääkäri, terveyden edistäminen, LT, dosentti